

Rubriek: Markante coaches

Veel mensen hebben een coach maar niemand kent een coach. Dit valt ons vaak op. Wel is men vaak bekend met markante coaches uit de wereld van entertainment, sport, kunst, muziek, management, psychologie. Deze coaches staan niet in deze gids en staan ook niet geregistreerd bij de beroepsverenigingen. Toch zijn het professionele coaches die in hun werk mensen inspireren, confronteren, helpen, inzicht bieden en uiteindelijk....verder helpen. Het zijn deze kwaliteiten die ons aanspreken. Deze kwaliteiten vind je terug in de benadering van de coaches die in de coachinggids vermeld staan. Daarnaast hebben ze ook weer grote verschillen met de coaches in deze gids door hun bekendheid en hun werk. Vaak zijn ze naast markant ook controversieel en hebben ze sterke voor en tegenstanders. In een serie interviews met deze markante coaches maken Niko Stammes en Johan Zoutberg op een geheel eigen manier duidelijk wat deze markante coaches doen, waarom zij dit doen en wat het effect is van hun werk.

Ik ben geen coach maar een bewustzijnsmaker!

Interview met Emile Ratelband

Door: Niko Stammes en Johan Zoutberg / 22 september 2003

*“Ik realiseer me dat ik provoecer en dat mensen soms een hekel aan me hebben maar ik ben niet verantwoordelijk voor hun interne representatie” (*1)*

Bij aanvang....

In de serie *Topcoaches* interviewen wij (*2) de notoire Emile Ratelband. Onderweg naar huize Ratelband bereiden wij het interview voor met Emile in Arnhem. We wisten al snel dat we graag willen weten wat deze man zo drijft om zo bevlogen en toch zo onverschillig voor welke kritiek dan ook zijn werk te doen. Verder zijn we natuurlijk nieuwsgierig naar zijn opvattingen over het coachingsvak.

De ontvangst is aimabel en hartelijk. We worden ontvangen in een prachtige kantoorvilla met een weids uitzicht op de droogliggende uiterwaarden van de Rijn. Het sfeervolle moderne kantoor hangt tjokvol foto's van zijn ontmoetingen met beroemdheden. Van Josef Luns tot Michaël Gorbatsjov en van André van Duin tot Jomanda. Op de grond ligt een voormalige ijsbeer die ons het gehele interview ernstig bleef aankijken. Terwijl Emile koffie haalt lopen we langs de boekenkast. We zien een mêlée van boeken over 1001 onderwerpen (Het Kapitaal “Heb jij dat ook niet gelezen?”). Ook zien we een aandeel Ratelband van de Sterrenbeurs aan de muur hangen. Verder valt de mooie Ferrari op die pontificaal in het kantoor staat. Het interview kon losbarsten toen de koffie op het bureau stond.

Al snel blijkt dat een interview met Emile Ratelband geen interview is maar een kruising tussen een associatieve monoloog en een debat. Met aan het eind van het interview de schaterlachende vraag: “klopt het een beetje met je agenda?!”

Razendsnel schakelen we tussen zijn levensverhaal, zijn opvattingen over coaching (‘er zijn 16 miljoen coaches in Nederland’), de methode van werken, wat er aan de hand is in de wereld vandaag, religie, de pers en zijn imago.

Straatvechter of dominee?

In alles wat we aansnijden komt een onverwoestbaar positieve visie naar voren. Emile is een self made man die al op de lagere school opkwam voor de underdog en “dat is nooit veranderd”.

Helpen en vechten zat altijd in zijn aard: “ik ga voor een betere wereld en dat is mijn drijfveer, ik help mensen graag”, zo schetst hij kort zijn motivatie.

“Ik zie veel pijn en verdriet om me heen maar dat verdriet trekt me niet naar beneden. Ik zal nooit iemand voorbijlopen waar wat mee aan de hand is. Ik ben coach geworden omdat ik uit eigen referentie gezien heb dat pijn doet groeien en dat het leuk is om te geven.”

Hij ziet zichzelf ook als een straatvechter en uit zijn levensverhaal kan een overlevingsinstinct ook niet ontzegd worden.

“Ik heb alleen lagere school gehad en heb alles met mijn eigen handen gedaan. Ik doe ook alles zelf, mijn media doe ik zelf, mijn boeken, mijn ontwikkeling.”

“Vroeger was ik dyslectisch. Op school moest ik achterin zitten want ik kon niet meedoen. Alles wat de leraar zei herhaalde ik en herhaalde ik en daar vormde ik beelden bij. Daar heb ik geleerd in beelden te denken. Op een proefwerk had ik zo toch een voldoende.”

Enkele malen zat hij aan de grond en binnen korte tijd was hij weer miljonair.

Zijn ‘turning point’ of beter “AHA-erlebnis” was in Amerika. Zonder geld met vrouw en 3 kinderen en een fornuis achterin waren ze op weg met de auto naar California op zoek naar werk. Bij een stop onderweg vond hij een boek van Anthony Robbins (Unlimited Power).

“Dat las ik in 1 ruk uit diezelfde nacht. Ik belde hem op en binnen 3 dagen zat ik in een seminar bij hem”. Dat was één grote AHA Erlebnis want –zo luidt één van de one liners van deze ochtend: “je kunt alleen leren wat je al weet”. “Dit wil ik en dit ga ik doen!” was zijn conclusie na deze ontmoeting.

Kennelijk is hij een man van keuzes maken en zoals wij dit horen voelen we toch respect en verbazing voor de drastische keuzes die hij maakt in zijn leven. “Door dat boek te lezen was ik al veganist (*3) geworden. Eén van de meest belangrijke beslissingen in mijn leven!”.

De meester aan het werk?

“OK en wat is het nu wat je in feite doet? “ is onze vraag.

“Ik doorbreek patronen en ik installeer nieuwe patronen” is het directe antwoord.

“ Ik ben helemaal geen coach maar een bewustzijnsmaker. Ik plaats mensen grof, direct, simplistisch in het heden! Mijn benadering roept soms weerstand op maar het heeft dan op een ander moment effect. Weerstand is de eerste stap in het leren! Je bent eraan toe of je bent er niet aan toe of je komt eraan toe en dan denk je nog eens aan me! Ik breek open en ik zeg het maakt niet uit wát je doet maar dóe iets!”

“Ik realiseer me dat ik provoecer en dat mensen soms een hekel aan me hebben maar ik ben niet verantwoordelijk voor hun interne representatie”. (*4)

“Als je het op de man af vraagt, heeft maar 5% echt gekozen voor wat ie doet. Je bent zo gewoon bezig je een ongeneselijke ziekte op de hals te halen!”

“80% van de mensen zit in de reflex en is in feite dom. Mensen zijn teveel aangepast. De meeste mensen kiezen niet meer bewust. In die reflex denk je verkeerd, eet je verkeerd, drink je verkeerd en voel je je klote. Een prachtig voorbeeld vind ik Gerard Joling. Hij wilde zingen op de begrafenis van Pim Fortuin, de familie gaf toestemming en hij mocht zingen wat hij diep van binnen graag wilde. Toen belde SBS 6 zijn werkgever. Omdat hij presentator was, mocht hij niet zingen en hij deed het niet! Hij deed niet wat hij van binnen wilde... Vreselijk!”

En zo zie je bij bekende Nederlanders dat ze slaven zijn. Vanessa van de botax, Cor Boonstra is een slaaf van de media dat hij met voorkennis gehandeld. Edgar Davids van de media

omdat hij iemand een trap voor zijn poten gaf (terwijl als je presteert hoort dat er verdomme bij!). Allemaal rekening houden met, allemaal moeten ze zich legitimeren, volgen ze reglementen en statuten. Break the rules is mijn redenering! Alleen hij of zij die in staat is de regels te veranderen, is de winnaar. Echte toppers zijn dus al veel verder en daarom is het ook zo moeilijk om dat naar beneden te communiceren.”

Over coaching

Terwijl Emile een 2^e kop koffie voor ons haalt, kijken we elkaar met een glimlach aan. We moeten toegeven dat het simpel en toch acceptabel klinkt. Durven we nog wel nuancering aan te brengen of zal dat met een ferme zwaai als beperkend weggewuifd worden? Positief denkend als we zijn gaan we door op onze interesse: de methode van coaching.

De koffie is nog niet ingeschonken en voort gaan we weer.

“Ik heb geen leer of je moet het het Ratelbandisme noemen”. Hij citeert de Dalai Lama: ‘de vertroebelde emotie is de basis van het lijden’.

Hij ziet ook het NLP als relatief. Het antwoord op een vertroebelde emotie kan zijn het verstand, het (positieve) denken. “Maar dat is natuurlijk niet alles. Als ik een leer absoluut neem, is er niks meer aan. Zo ook jezelf.”

“Het verwonderlijke van mensen is dat de één dít eruit haalt en de ander dát. Sommige losers –zo noem ik ze dan maar- geven alleen aandacht aan de shit en dat blijft dan ook shit! Want ze veranderen het programma niet! Je merkt dat de grote dingen die 1 keer gebeurd zijn belangrijk gemaakt worden zoals je tante die je één keer aanrandde en waar je met al je zintuigen bij was. Maar de kleine dingen zoals de vader die iedere dag tegen je zei: (hij gaat door op gedreven fluisterton) ‘je kúnt het, laat ze maar lullen’, daar besteden ze geen aandacht aan!”

In dit Ratelbandisme valt ons op dat ‘de leer’ bestaat uit een aantal steeds terugkerend elementen...

- neem verantwoordelijkheid
- denken stuurt de stemming en stemming stuurt gedrag
- mensen plaatsen de oorzaken buiten henzelf en zijn dan ook machteloos
- denk positief
- doorbreek patronen
- stap uit je reflex
- alles heeft die zin die jij eraan geeft
- neem jezelf niet zo serieus

“Coachen moet je niet legaliseren, niet certificeren. Dat kan bij Jomanda of een astroloog toch ook niet. Zie jij die geesten en kun je dat certificeren? Dat is bij een goeie coach ook zo!”

Het grappige van dit gesprek is dat dit de 100% variant is van “practice what you preach”. Hij leeft energiek en verklaart dat uit het feit dat hij zoveel doet terwijl veel mensen denken dat dit omgekeerd is. “Als je veel doet, word je actief en ik heb een ongelimiteerde energie” Emile slaapt 3 uur per nacht. De afgelopen nacht is hij nog tot 4 uur aan het werk geweest met Jomanda en om 7 uur weer op. Toen dit gesprek begin had hij al 10 kilometer hardgelopen en 2 andere gesprekken gehad. De vitaliteit spat nog steeds ervan af op zijn 59^e (!...)

Verfijning of transformatie?

En dan komt het gesprek onverwacht op religie.

Een maand in een klooster in China (Tsjou Lin?) en 2 weken in een Trappistenklooster in België zonder praten, hebben nieuwe inzichten opgeleverd. “De tijd van de maakbaarheid is

voorbij. Mijn opgave is nu acceptatie en aanvaarding. In het klooster heb ik de klank leren waarderen, de toon als fenomeen, als bron van alles....”

Op onze vraag of dit niet een typisch levensmotto van de vijftiger is reageert hij direct met: “ach dat is allemaal gelul”. Het beperkende harnas van de levensfasetheorie spreekt hem totaal niet aan. Net als het enneagram. “Wat maakt het uit dat je een 1 of een 3 type bent. Je bent alle 9!” Ook hier komt weer een originele zienswijze naar voren, ontdekt inde kloosters: “het enneagram komt helemaal niet uit de soefie-traditie of de moslim wereld. Het Vaticaan staat vol met boeken over het enneagram. De soefies hebben dat vertaald”

Zijn -wat spirituele- visie kreeg onlangs wonderlijk gestalte omdat Jomanda hem belde. Ze had een visioen gehad en wilde met hem werken. “Ik dacht, die heeft zeker geld nodig, maar toen ik haar bijeenkomsten ging bezoeken, bleken de zalen vol te zitten!”. En nu heeft hij dus regelmatig bijeenkomsten samen met Jomanda. Klein nadeel is dat Jomanda kortgelden heeft besloten om een zwijgplicht in acht te nemen. “Ik zei, ‘dat kán toch niet’ maar zij zei ‘ik zeg niks!’”

Terug naar de coaching

Op het eind van het gesprek komen we weer uit bij het begin: coaching. Wat merk je nu aan effecten daarvan, wat zie ik nu aan ander gedrag door jouw interventies?

“Om te beginnen heb ik niet de pretentie om te zeggen dat wat ik doe meetbaar is. Hij of zij die er aan toe is die begrijpt het helemaal. En hij of zij die geen leven achter de rug heeft waar hij of zij al een bepaalde input heeft gehad, die begrijpt niet wat ik vertel dus die blijft gewoon in de weerstand zitten”.

Heeft het dan wel zin?

(Tussen deze vraag en het volgende antwoord zit geen licht, zodat we ons bijna afvroegen of we de vraag wel gesteld hadden...)

“Ja natuurlijk heeft het zin want weerstand is de eerste stap in het leren! En weerstand is voor mij nodig want ik ben geen coach maar een bewustzijnsmaker want ik laat je nadenken over dingen waar je nog nooit over hebt nagedacht. Je bent eraan toe, of nog niet en dan denk je misschien over 3 jaar eraan. Ik ben een openbreker. Ik zeg het maakt niet uit wát je doet maar dóe iets. Gister was er een vrouw bij me die zei dat ze kanker had en net als Stekelenburg ook dood zou gaan want dat zei haar iriscopist. Ik heb haar toen 10 alternatieven geschetst die ze nu kon doen. Ze zei: ‘Ja maar daar heb ik geen zin in’. Ik zei: ‘nou dan je toch gewoon dood!’”

Een betere wereld?!

“En wat levert het jou op Emile” was onze volgende vraag. Ook hier weer een onconventioneel en verrassend antwoord: “Ik geloof dat ik een betere wereld achterlaat”

Wat dat betreft toont hij een aparte en heldere visie op de wereld: “Die Bin Laden heeft gewoon gelijk! Wat loop je nu te zeiken over 2875 doden? Laten we eens kijken naar die 1 miljoen aids doden in Africa of de 10.000 mensen die iedere maand in Rusland gedood worden. Staat daar iets over in de krant? Gaan we daarheen? De westerse maatschappij is gericht op geldelijk gewin en dat is de oorzaak van de ellende!”

En over de welvaart:

“De huidige welvaart komt door de vorige generatie, de huidige generatie lift daar gewoon op mee. De werkelijke ondernemers gaan echter nú opstaan nu het minder gaat en dat zijn de allochtonen en de vrouwen!”

De bestemming?....

“Alles wat ik doe is niet anders dan een leerproces daarom ben ik de politiek ingegaan want ik ben door 4 politieke partijen als kandidaat lijsttrekker gevraagd binnen 48 uur! Het succes

moet nog komen maar hoe het eruit ziet weet ik niet en hoe het ingevuld moet worden: geen idee dus ik blijf lekker achterover hangen. Nu luister ik naar jullie, straks spreek ik mensen in de stad, dan werk ik weer met Jomanda en vanavond heb ik een seminar. En dat heeft allemaal een functie tot het moment dat ik geroepen word”.

En tot slot alsof hij zijn talenten nog even wil onderstrepen: ”.....en hoe kan het nou dat je mij nog herinnert van de televisie van vorige week terwijl je niet meer weet wat er gister op tv was?”

We ronden het gesprek af en gaan nog een paar keer op de foto met hem. Dochter Ratelband neemt de foto. Wel grappig de rust van dochter en de dynamiek van pa. Ook nog even aardig: op de foto roept hij “Tsjakkáááh” (nu herkennen we hem weer!)

Op weg naar huis praten we na over het gesprek. We hebben geen echte nieuwe opvattingen of benaderingen over het vak gehoord. Wel hebben we allebei het gevoel gehad met een mens gepraat te hebben. De mediahype creëert een vertekend beeld. In een gesprek komt het integerder over. Lekker provocerend zijn de volmaakt ondogmatische uitspraken en de bonte stellingnames (“om in Hilversum mee te doen moet je homo zijn...!”).

Hij is niet de hoogleraar, de guru, de intellectueel. Moet dat dan is de volgende vraag of is dat onze representatie? De representatie dat je als deskundige titels moet hebben, kalm moet zijn, peinzend moet praten, breedspakig moet zijn, analyserend. Emile is niet kalm, is direct, to the point, duidelijk, brengt dingen in beweging. In niets doet hij denken aan een certificeerbare coach. Hij is zijn eigen kwaliteitscertificaat. Een man met veel plezier en een boodschap, passie, charme, humor, warmte en dat is helaas niet altijd zichtbaar in de media.

Voldaan en met een glimlach kwamen we aan in Amsterdam om daar nog dezelfde dag dit artikel te gaan schrijven.

ad *1 en * 4: interne representatie is de indruk die je vormt van iets of iemand.

ad *2” : twee redactieleden van de coachingsgids: Niko Stammes en Johan Zoutberg

ad *3 : veganisten eten geen vlees en geen zuivel

Boeken: Emile Ratelband De Vuurloper

Emile Ratelband: Tsjakkaa!

Emile Ratelband: Het geheim in jezelf

Emile Ratelband: Werkelijkheid is illusie

Meer info: www.ratelband.com

Niko Stammes en Johan Zoutberg

www.performanceconsultancy.nl

06-53490437